

การประเมินผลกระทบของการเข้าร่วมข้อตกลง CPTPP ต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

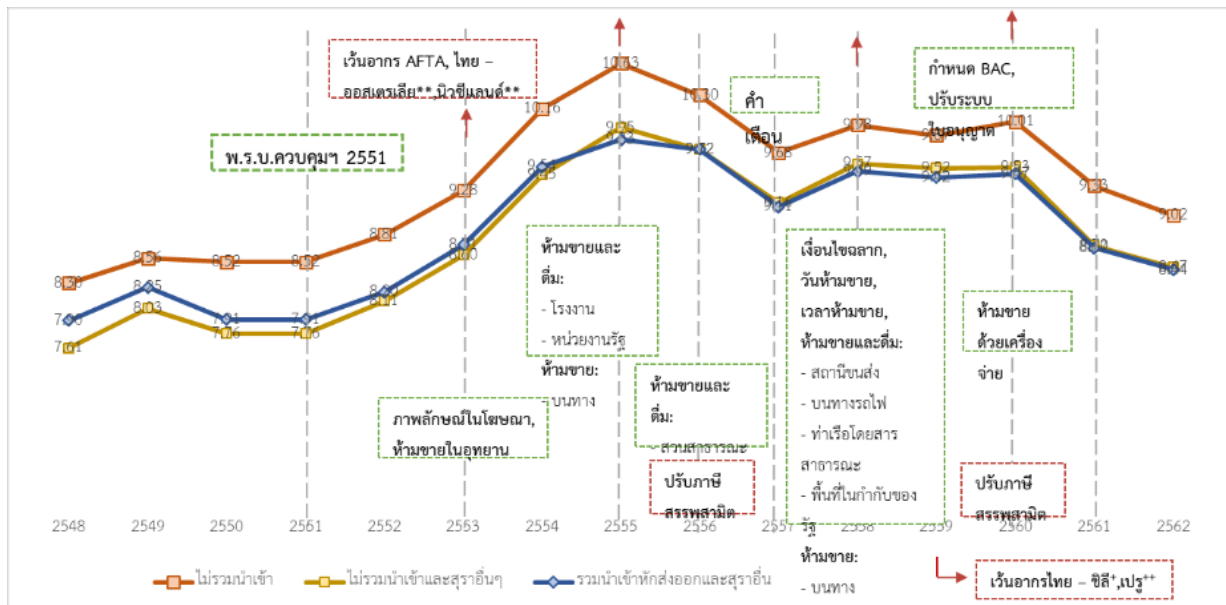
ผศ.ดร.เฉลิมพงษ์ คงเจริญ¹

อ.ดร.สุกัญญา จงวิไลเกษม²

อ.อีวา ไอยรากาญจนกุล²

¹ คณะเศรษฐศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์

² คณะเศรษฐศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์

1. สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของไทย และนโยบายควบคุมการบริโภค

ในช่วงเวลา 15 ปีที่ผ่านมา การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง

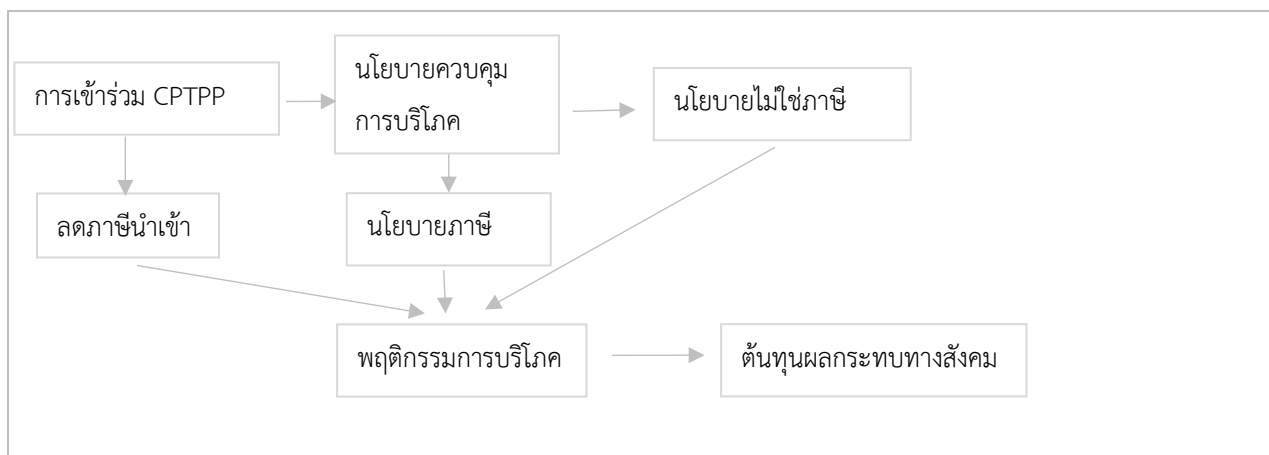
ไทยได้ดำเนินนโยบายควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ที่หลากหลาย เช่น การขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิต พรบ. ควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2551 การควบคุมวันและเวลาขาย การควบคุมฉลาก

2. ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) กับนโยบายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เป็นข้อตกลงทางการค้าเสรียุคใหม่ในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งลงนามในเดือนมีนาคม 2561 ที่ประเทศชิลี ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 11 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไน แคนาดา ชิลี ญี่ปุ่น มาเลเซีย เม็กซิโก นิวซีแลนด์ เปรู สิงคโปร์ และเวียดนาม ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีประชากร 499 ล้านคน และคิดเป็นร้อยละ 13.5 ของ GDP โลก

การเข้าร่วม CPTPP อาจส่งผลต่อการบริโภคเครื่องตี้อแอลกอฮอล์ของไทย ผ่านการยกเลิกภาษีนำเข้าเครื่องตี้อแอลกอฮอล์ให้กับประเทศสมาชิก และ ผ่านการยกเลิกนโยบายและมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องตี้อแอลกอฮอล์ไทย ผ่าน ข้อบทที่ 8 เรื่องอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (อาจกระทบกับนโยบายควบคุมฉลาก) ข้อบทที่ 9 เรื่อง การลงทุน (อาจกระทบกับนโยบายควบคุมการโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัล) และ ข้อบทที่ 25 เรื่องความสอดคล้องของกฎระเบียบ (เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถแทรกแซงภาครัฐ โดยมีส่วนร่วมในการแก้ไขนโยบายและกฎหมาย) อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการฟ้องร้องผ่านกระบวนการระงับข้อพิพาทแบบ ISDS ผู้วิจัยคาดว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อนโยบายการควบคุมเครื่องตี้อแอลกอฮอล์มากนัก เนื่องจากข้อบทเรื่อง ISDS ภายใต้ CPTPP มีความสมดุลระหว่างการคุ้มครองการลงทุนกับสิทธิของรัฐในการกำหนดนโยบายสาธารณะมากกว่าที่ผ่านมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐในการสูดตี้อมากขึ้น

3. ผลกระทบของการเข้าร่วม CPTTP ต่อปริมาณการบริโภคเครื่องตี้อแอลกอฮอล์ และต้นทุนผลกระทบทางสังคม

1. การศึกษานี้พบว่า นโยบายการเพิ่มภาษีสรรพสามิตจะส่งผลให้ปริมาณลิตรแห่งแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อหัวลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อขนาดภาษีต่อหน่วยแอลกอฮอล์บริสุทธิ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จากภาษีเดิม ส่งผลให้ปริมาณการบริโภคปริมาณแห่งแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ลดลงร้อยละ 0.42 นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังพบว่า การบริโภคเครื่องตี้อแอลกอฮอล์ของไทยลดลง ภายหลังกนโยบายการควบคุมฉลากในเดือนพฤษภาคมปี 2558 แต่คาดว่านโยบายภาษีสรรพสามิตซึ่งเป็นนโยบายที่สามารถลดการตี้อแอลกอฮอล์ในประเทศไทยได้มากอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ จะไม่ได้รับผลกระทบจากการเข้าร่วม CPTPP เนื่องจากอัตราภาษีสรรพสามิตที่เรียกเก็บไม่ได้มีการแบ่งแยกสินค้าจากผู้ผลิตในประเทศและต่างประเทศที่แตกต่างกัน อีกทั้งประเทศไทยยังคงมีพันธะการลดการตี้อสุราแบบอันตราย ตามมติที่ WHA63.13 ขององค์การอนามัยโลก จึงมีความจำเป็นต้องคงนโยบายที่มีประสิทธิภาพไว้

2. การเข้าร่วม CPTPP จะมีผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องลดอัตราภาษีนำเข้าเครื่องตี้อแอลกอฮอล์จากประเทศที่เป็นสมาชิกใน CPTPP จนเหลือ 0% อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีเพียงประเทศแคนาดา และเม็กซิโก ในกลุ่มสมาชิก CPTPP เท่านั้นที่ประเทศไทยมีการเก็บภาษีนำเข้าในอัตราที่สูงอยู่ (54- 60 % ของราคา) ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ที่เป็นสมาชิกของ CPTPP ประเทศไทยมีการเก็บภาษีนำเข้าเครื่องตี้อแอลกอฮอล์ในอัตรา 0 % อยู่แล้ว จากข้อตกลงเขตการค้าเสรีในกลุ่มประเทศ ASEAN และข้อตกลงทวิภาคีกับ

ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ซิลิและเปรู การลดภาษีนำเข้านี้จะส่งผลให้ ประชาชนมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้นคนละ 0.00001383 ลิตรแห่งแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อปี

3. การเข้าร่วม CPTPP จะกระทบต่อ นโยบายการควบคุมฉลาก และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มากหรือน้อย ขึ้นกับกระบวนการเจรจาต่อรองของประเทศไทยในขั้นตอนของการขอเข้าร่วม ซึ่งอาจจะได้รับผลกระทบเต็มที่ (ต้องยกเลิกการใช้นโยบาย) ปานกลาง (ต้องยกเลิกการใช้นโยบายบางส่วน) หรือ ไม่ได้รับผลกระทบ (ไม่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย)

4. ฉากทัศน์ (scenarios) ที่น่าจะเกิดขึ้น กับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย และต้นทุนทางสังคม จากการเข้าร่วม CPTPP

ฉากทัศน์	ภาษีนำเข้า	ควบคุมฉลาก	พรบ 2551	การบริโภคที่เพิ่มขึ้น ต่อหัวต่อปี	ต้นทุนทางสังคม (บาทต่อปี) มูลค่าในปี 2560
1	กระทบเต็มที่	ไม่กระทบ	ไม่กระทบ	0.00001	114,860
2	กระทบเต็มที่	กระทบบ้าง	ไม่กระทบ	0.42396	3,521,068,013
3	กระทบเต็มที่	กระทบเต็มที่	ไม่กระทบ	0.84791	7,042,021,166
4	กระทบเต็มที่	กระทบเต็มที่	กระทบบ้าง	1.10557	9,181,922,719

ผู้วิจัยพบว่าการเข้าร่วม CPTPP ก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมในช่วงมูลค่า 0.1149 - 9,182 ล้านบาทต่อปี (เมื่อคิดเป็นมูลค่าในปี พ.ศ. 2560) หรือ ส่งผลให้ต้นทุนทางสังคมเพิ่มขึ้น 0.0001-10.6997 % (เมื่อเทียบกับต้นทุนทางสังคมนรวมในปี พ.ศ. 2560) โดยฉากทัศน์ที่ 1 ทำให้ต้นทุนทางสังคมเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด และฉากทัศน์ที่ 4 ทำให้ต้นทุนทางสังคมเพิ่มขึ้นมากที่สุด ในขณะที่ ฉากทัศน์ที่ 3 ซึ่งเป็นฉากทัศน์ที่คณะผู้วิจัยคาดว่าน่าจะเกิดขึ้นได้มากที่สุด ก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมเท่ากับ 7,042 ล้านบาทต่อปี หรือ ทำให้ต้นทุนทางสังคมเพิ่มขึ้น 8.21 % (เมื่อเทียบกับต้นทุนทางสังคมนรวมในปี พ.ศ. 2560)